

משרד החנוך והתרבות - המחלקה לתרבות תורנית

גלדינות לעירון בפרשת השבוע
 ערכים בדין נחמה ליבוביץ - שנת העשרים

העורכת מבקשת סליחה
 המנויים, שמסיבות טכניות
 לא מופיע השבוע עלון
 ההדרכה לפרשת במדבר.

ה. פ. ס. ר. ה.
 חושע פרק ב' א' - ב"ב

במדבר (תשכ"א)

א. פרק ב' פסוקים א' - ב' והיה מספר בני ישראל כחול חים
 אשר לא יסד ולא יספר,
 והיה במקום אשר יאמר להם: "לא עמי אתם"
 יאמר להם: "בני אל חי"

גמ' פסחים פ"ז ע"א-ע"ב

...אמר לו הקב"ה להושע: "בניך חסאו" והיה לו לומר: "בניך הם, בני חנוכיך הם, בני אברהם יצחק ויעקב, בלגל רחמיך עליהם!" והוא - לא דיו שלא אמר כך, אלא אמר לפניו: "רבונו של עולם! כל העולם שלך הוא, העבירים באומה אחרת!"
 אמר הקב"ה: "מה אעשה לזקן זה? אמר לו: "לך וקח אשה זונה והוליד לך בנים זרונים" (רש"י: שחלד לך בנים זרונים, ספק שלך - ספק של אחרים) נאחר כך אמר לו: "שלח מעל פניך!" אם הוא יכול לשלח, אף אני אשלח את ישראל.
 שבאמר (הושע א' ב') "ויאמר ה' אל הושע: אל תאמר דברים וילדי זרונים..."
 וכתוב (א' ג') "וילך ויקח את גומר בת דבלים..." ויחזר ותלד לו בן ויאמר ה' אלי: קרא שמו יזרעאל כי עוד מעט ופקדתי את דמי יזרעאל על בית יתנא" (רש"י: ד"ה יזרעאל: שעתיד אני לזרעו ולזרועתו בגולה) (א' ו') "ותהר עוד ותלד בת ויאמר לו: קרא שמה לא רוחמה, כי לא אוסיף עוד ארחם את בית ישראל..." (ה' ט') "ותהר ותלד בן ויאמר: קרא שמו לא עמי, כי אתם לא עמי דאבתי לא אהיה לכם"
 לאחר שנולדו לו שני בנים ובת אחת, אמר לו הקב"ה להושע: "לא היה לך ללמוד ממשה רבך, שכיון שדברתי עמו פרש מן האשה? אף אחת - בדול עצמך מסנה!" אמר לו: "רש"י: יש לי בנים מסנה ואין אני יכול להוציאה ולא לגרשה", אמר לו הקב"ה: "ומה אתה, שאשתך זונה ובניך בני זרונים ואין אתה יודע, אם שלך הם אם של אחרים הן - כך, ישראל סתם בני, בני חנוכי בני אברהם יצחק ויעקב, אחד מארבעה קניבין טקניתי בעולמי (ומבאר שם שהם תורה, ארץ ישראל, בית המקדש וישראל) ... ואתה אמרת: "העבירים באומה אחרת?"
 כיון שידע (הושע) טחטא, עמד לבקש רחמים על עצמו, אמר לו הקב"ה: "עד טחטא מבקש רחמים על עצמו, בקש רחמים על ישראל, סגזרתי עליהם סלס גזרות" (רש"י: יזרעאל דהיינו: גולה, ו"לא עמי" ו"לא רוחמה").
 עמד וביקש רחמים ובטל גזרה והתחיל לברוך, שבאמר: (הושע ב' א' - ג') "והיה מספר בני ישראל כחול חים... והיה במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני אל חי ונקבצו בני ישראל ובני יהודה יחדו: (הושע ב' כ') "וזרעתיה לי בארץ ורחמתי את לא רוחמה ואמרת לא עמי - עמי אתה".

ספרי בלק (קל"א):

ו'אומר הרבה פרסיות סמוכות זו לזו ורחוקות זו מזו כרחוק מזרח ממערב... אומר (הושע א' ט'): "כי אתם לא עמי" ואומר (הושע ב' א'): "והיה מספר בני ישראל כחול חים אשר לא יסד ולא יספר והיה במקום אשר יאמר להם: לא עמי אתם" יאמר להם: בני אל חי.
 וכי מה ענין זה לזה? משל למלך שכעס על אשתו, טלח (=לקרא) סופר אחד לכתוב לה גט, עד טלח בא הסופר בתרצה המלך לאשתו, אמר המלך: "אפשר טיצא סופר זה מכאן חלוק?" אלא אומר לו: "בא, כתוב טאני כופל לה כתובתה".
 לכן באמר (א' ט'): "כי אתם לא עמי" ואומר: "והיה מספר בני ישראל כחול חים".

רש"י הושע ב' א' ד"ה והיה מספר וכו'.

מה ענין פורענות ונחמה סמוכין בדיבור אחד? רבותינו פרשו בפסחים: הרגיש הושע בעצמו טחטא על טאמר "החליפם באומה אחרת", עמד ובקש רחמים עליהם. ובספרי דבי רב פרשת "ויסב ישראל בקמים פניו": ר' אומר: ים פרסיות סמוכות זו לזו... (עין לעיל) ... אפשר יצא סופר זה מכאן חלוק, כלומר: לבו חלוק ותמוה לוטר: למח טלח אחרי המלך? אמר לו: "בא וכתוב, טאני כופל לה כתובתה".
 ולפי פסוקן כך היא סמיכות: "כי אתם לא עמי דלא אנכי לא אהיה לכם" - אראה עצמי כאלו איני לכם ותגלו לבין האומות, ואין סם תרבו ותצמחו, וטם תסיבו אל לבבכם לטוב אלי, כמו שבאמר ע"י משה (דברים ל' א' - ג') "וחסבות אל לבבך בכל חגויים אשר הויתך ... וטבת עד ה' ... וטב ה' אלוחיך את שבותך".

בארך ד"ה והיה מספר בני ישראל

מה בפלאה התעברה הפתאומית הזאת מפורענות לנחמה בעיני המבארים, עד שבספרי דבי רב חנינא: "ים פרסיות סמוכות זו לזו... (ע' לעיל) וכן ע' מה סדרו בפסחים... אמנם כבר הערנו בהקדמה על סגולה זו מסגולות הנבואה, כי הוא מוטבע בטבע נפש הנביא הדורש טוב לעמו, לחסות לבבו לחסלה ולחנינה ולנחם אותם, אחרי שפכו חרון אפו עליהם.

גם נביא זה, אחרי הסקתו אותם כדס התרעלה בהגידו לחס, כי יסליחו, מעל פניו ארץ תפארה ישראל ויטח פניו מהם, התעוררו רחמים עליהם, הסת הסו את לבנו לאסורו פן יאסרו עתה: בוא! אבדנו, כי ה' הגורא אין בקרבנו ומי יקום? על זה התחיל לפייסם ויאמר: דומה עור תוכל לבוא העת טיהיה מספר בני ישראל כחול הים, אשר יש לו מספר מוגבל אבל רחוק הוא להמציא מפני רביו.

- (1) מה ההבדל בין דברי הגם לבין דברי מספרי לבין דברי רס"י "לפי פסוק" בייטוב הפליאה על קטר הפסוקים טבין פרק א' לבין תחילת פרק ב'?
- (2) החולך בעל הבאור בדרך טל אחד מן הסלסלה הנ"ל או בחר לו דרך רביעית?
- א (3) למה מביאה הגם בסיום דבריה גם את סבי הפסוקים הראשונים טל פרקנו וגם את פסוק כ', ולמה לא הסתפקה בפ' כ' בלבד?
- (4) אותה "העברה פתאומית מפורענות לבחשה" טעמיה מדבר בעל הבאור, היכן יש למצאה טוב בהפסדה טלנו בטני פסוקים סמוכים זה לזה?

ב. ט"ז: לכן הנה אנכי מפתיה והולכתיה המדבר ודברתי על לבח

ר' יוסף אבן כספי אדני כספי

ד"ה אנכי מפתיה: לחובתה, וזה לפי המסל כמו (סמות כ"ב ט"ו) "וכי יפתח איס", וכן "ודברתי על לבח" כמו (בראשית ל"ד ג') "ודבר על לבח העברה". ובכלל כי כל הנביאים נמסכו אחר זה המסל בין הטט לקהילת יעקב.

והנה זה היעוד הוא סתום גם כן, נבכוון סיהיה בו רמז לגדולתנו בזמן חזקית וגם בזמן בית טני.

וטעם "והולכתיה המדבר" עם "ודברתי" לצחות מליצה, מצדדף כי להיות זה מצחות המסל, כמו סירצה לדבר עם הנערה בחטאי ובסתרי, גם בכלל כלעצה כמו טעמיה יעקב עם נטיו (בראשית ל"א ו'). ואמר חז"ל (ברכות ה') "לסתם יועצים אין יועצים אלא בטוח!"

מצדדף סיזכיר לה, איך עזרה בלכתם במדבר בימי קדם.

ואל תתמה על אמרי כל אלה הטעמים, כי כזאת וכזאת יש ויש ולא נוכל להנבא חציים, והוא הדין בכל התורה והמקרא וגם בטעמי המצוות. ואיך נוכל אנחנו לבוא בחצי טעור מדעת הנביאים. והנה כל הפילוסופים הטלמים כאין בערכם.

א (1) מה הקסיים הטונים בפסוקנו המיוסבים בדבריו?

(2) הסבר את דבריו הבאים:

- (א) "הנביאים נמסכו אחר זה המסל" - איזה מסל?
- (ב) "היעוד הזה הוא סתום" - באיזה מובן סתום?
- (ג) "...לצחות מליצה, מצדדף כי להיות זה מצחות המסל" - למה יכוון "לצחות המליצה" ולמה ב"לצחות המסל"?
- (ד) "גם בכלל כל עצה" - מהו הדבר אשר הוא "בכלל כל עצה"? ומה ענין טיחת יעקב עם נטיו לענינו?
- (ה) "כי כזאת וכזאת יש ויש..." והוא הדין. גם בטעמי המצוות - "סחור ח"כזאת" אשר "יש ויש" רבמה דומה ענינו לטעמי המצוות?

(3) הסוה לדבריו ראב"ע ד"ה המדבר:

אל ארצה סטב כמדבר.

למה לא הלך אבן כספי בעקבות הראב"ע כאן?

ג. ט"ז: לכן הנה אנכי מפתיה והולכתיה המדבר

רוב פרטביו מייחרים את קוטייתו העיקרית טאותה מייטב אבן כספי לעיל בהטעמט על יחזקאל כ'.

הסבר סחור הליטוב ומחי חולטת ייטוב זה?

טאלות המטומנות א קטות והמטומנות אא קטות ביותר. יפתור כ"א לפי הבנתו.

טאלות וגט חטובות יש טלוח לד"ר נחמה ליבוביץ, קרית-סטח, ירוטלים

השבוט לא מופיע עלון הדרכה